

143 . Lungani | Comuna: Lungani | Județ: Iași | Punct: După Vie | Anul: 2022**Anul:** 2022**Cod RAN:** 97731.01**Perioade:** Preistorie**Epoci:** Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului mijlociu**Autori:** Felix Adrian Tencariu, Andrei Asăndulesei, Casandra Brașoveanu, Radu Brunchi, Sergiu Constantin Enea, Serghei Agulnikov, Serghei Popovici, Dumitru Boghian, Ion Ciobanu, Angela Simalsik, Daniel Cioată, Maria Cristina Ciobanu, Ioana-Cosmina Hrinciuc, Serina-Daniela Bobe**Instituții:** Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Liceul "Ion Neculce" Târgu Frumos, Agenția Arheologică Națională Chișinău, Agenția Arheologică Națională Chișinău, Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava, Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava, Academia Română, Filiala Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Facultatea de Istorie, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Facultatea de Istorie, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Facultatea de Istorie, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Facultatea de Istorie**Nr. autorizatie:** 220**Data autorizatiei:** 2022-04-21**Raportul de cercetare de la Lungani, com. Lungani, jud. Iași Punct: După Vie****Raport**

În continuarea proiectului de cercetare științifică care vizează investigarea multi- și interdisciplinară a necropolelor și tumulilor izolați din zona Târgului Frumos, în special celor edificați la sfârșitul eneoliticului și în Bronzul timpuriu și mijlociu[1], a fost cercetat, între 09-14 mai 2022, tumulul T1 de la Lungani - După Vie, comuna omonimă, din jud. Iași[2]. După repertorierea și cartarea acestuia, au fost realizate investigații geofizice (magnetometrice și geo-electrice între 06-08 mai 2022), urmate de săpătura arheologică, uzitându-se proceduri mecanice și manuale.

Obiectivul arheologic la care ne referim se afla în partea de nord-nord-vest a localității Lungani, pe prelungirea nordică a Dealului Viei (coordonate: 47°12'03.5" N; 27°07'45.6" E; alt. abs. ≈ 163 m), către valea Bahluișului, parte a sectorului sud-vestic al Câmpiei vălurite a Moldovei (Fig. 1-2). Fiind în mijlocul unor tarlale, într-un peisaj puternic antropizat, a fost afectat de arăturile adânci continue și drumurile agricole.

Ca metodologie de cercetare, am îmbinat, și în acest caz, procedurile clasice cu metodele moderne de investigare, iar săpătura arheologică s-a bazat pe împărțirea suprafeței movilei, prin martori centrali (l=1 m), dispuși cruciform, cardinal, în patru sectoare (sferturi), care au permis obținerea profilurilor stratigrafice longitudinale, depunerile fiind decapate mecanic (niveluri orizontale de 10 cm grosime), iar complexele funerare au fost individualizate manual, de antropolog și arheologi, materialele scheletice fiind în studiu.

Așa cum lăsa să se înțeleagă profilurile ERT și harta magnetometrică (Fig. 8.1-3), în corpul movilei T 1/2022 de la Lungani au fost descoperite patru morminte de inhumație[3] și o serie de deranjamente contemporane (punct de observație/ tragere și tranșeele aferente WW2). De asemenea, s-au putut preciza dimensiunile tumulului (Diam. max. E-V/N-S = 35 x 38 m; Î. ≈ 1,5 m). Deranjamentele contemporane au distrus unele complexe funerare (M3 și, parțial, M 4, posibil și altele).

Din punct de vedere planimetric și stratigrafic, tumulul T1 a avut două faze de construcție și funcționare, dovedite de cele două mantale și amplasarea mormintelor (fig. 3). Prima manta (Diam. max. ≈ 20 m; Î ≈ 1,20 m, de la nivelul antic de călcare), compusă din sol brun-negru (faeoziom), a fost ridicată pentru și deasupra mormântului principal M4 și era afectată parțial, spre S și E-SE, de amenajările genistice WW2. Cea de-a doua manta (Diam. max. ≈ 35 x 38 m), compusă din sol brun închis, compact, a fost

ridicată pentru/deasupra M5 (principal în acesta), spre marginile de E și SE găsindu-se mormintele secundare în această mantă – M1 și M2. La rândul său, și aceasta a suferit deranjamentele menționate, lipsind la partea superioară a tumulului. Ulterior, de-a lungul timpului, în partea de nord a tumulului, către baza acestuia, s-a depus, probabil natural, un strat aluvionat, acumulat prin purtarea solului prin arături și spălarea movilei. În ceea ce privește complexele funerare, precizăm că cele patru morminte au fost descoperite în jumătatea sudică a tumulului.

Mormântul M3/M4/2022 (principal în mantaua 1; eneolitic final/Yamnaya, faza timpurie ?) era puternic deranjat, posibil din vechime (jefuire ?) și bioperturbații, fără a exclude și o afectare WW2. M4 (Fig. 4.2) se afla aproximativ în centrul tumulului și a primei mantale, la 2 m sud de RC și la -1,47 m de la axa 0. Groapa acestuia era rectangulară, cu colțurile rotunjite (axul longitudinal E-V; 1,80 x 1,10 m x -0,51 m, de la nivelul de identificare), pe fundul acesteia fiind surprinse urmele unei rogojini, iar ca inventar, un fragment ceramic negru-cenușiu. În partea sudică a acesteia erau depuse resturile scheletice incomplete ale unui bărbat adult (45-50 de ani), robust, conservat satisfăcător, depuse, ipotetic, chircit pe partea stângă și direcția V (craniul) – E (picioarele), fără conexiune anatomică, cu numeroase stigmatе degenerative și traumatisme antemortem, cu clare urme de ocră portocaliu, mai ales pe oasele craniului, diafizele femurelor și rotule.

În apropierea acestuia, spre nord, la 1 m de RC și la -0,80 m, se găseau resturile scheletice, fără a putea identifica o groapă și defini conexiunea anatomică, a ceea ce inițial am desemnat M3 (Fig. 4.1), considerând că este vorba de un mormânt distrus. În aceste condiții, consideram că aceste resturi scheletice reprezintă o „purtare”/„mutare” a unor oase din M4, fapt pentru care le tratăm ca un mormânt unitar, susținut și de studiul antropologic. Așa cum arătăm și altă dată, nu putem exclude, până la obținerea unor date radiocarbon, posibilitatea ca M3 să fi fost un mormânt de sine stătător, care să fi avut o ipotetică orientare N-S, afectat de bordeiul-adăpost din ultimul război mondial.

M5/2022 (principal în mantaua 2; Yamnaya, faza mijlocie/clasică ?) a fost descoperit la 10 m sud față de RC și -1,34 m adâncime, față de axa 0 (Fig. 5). Construcția funerară prezenta o groapă rectangulară cu colțurile rotunjite, orientată E-V (1,85 x 1,20 m x -0,85 m, de la nivelul de identificare, cu o treaptă largă, având aceeași orientare (2,85 x 2,20 m). În interiorul gropii, au fost identificate mici fragmente de lemn și câteva fragmente ceramice roșiatice, iar pe o rogojină, de la care se mai păstrau doar urmele, se afla depus, în conexiune anatomică, chircit pe spate, cu brațele pe lângă trunchi și cu orientarea V (craniul)-E (picioarele, cu genunchii spre stânga), defunctul, un bărbat adult (40-45 ani), robust, cu musculatură puternică. Scheletul s-a păstrat relativ bine, complet, prezentând evidente urme degenerative osteo-articulare. Urmele de ocră erau vizibile pe întregul schelet, mai evidente pe oasele craniului și brațe. Întreaga amenajare a M5 a fost deranjată parțial de bordeiul-adăpost și tranșeul dinspre SSV (0,25-0,30 m adâncime).

Mormântul M1/2022 (secundar în mantaua a doua; Yamnaya, faza târzie) a fost descoperit la 10 m E de RC și -1,73 m de axa 0 (Fig. 6), aproape de limita estică a movilei și suprafața actuală a tumulului, fapt pentru care nu a putut fi definit conturul gropii sale. Scheletul unui bărbat adult (40-45 ani), robust, în conexiune anatomică parțială, era depus chircit (decubit lateral stânga), cu orientare N (craniul) – S (picioarele). Prezenta inserții musculare accentuate și modificări osteo-artrite. Nu a fost acoperit cu ocră.

Mormântul M2/2022 (secundar în mantaua a doua; Yamnaya, faza târzie) (Fig. 7) se afla la 11,60 m ESE de RC și adâncimea de -1,89 m, față de axa 0. În groapa cvasi-dreptunghiulară (1,25 x 0,85 m; -0,25 m de la nivelul individualizării) era înhumat un copil, sex nedeterminabil, cca. 4 ani (infans I). Scheletul, în conexiune anatomică, era depus în decubit lateral stânga, orientat N (craniul)-S (picioarele chircite). Urme de ocră roșu intens se observă pe schelet, mai pronunțate pe craniu și humerusul stâng, unde se găsea o pată păstrată pe sol. Ca elemente de inventar, menționăm câteva fragmente ceramice atipice, semifine, roșiatice, cu incluziuni calcaroase pisate și suprafața striată, descoperite lângă cap.

Dintre celelalte complexe descoperite, menționăm amenajările genistice contemporane, legate de cel de-al doilea război mondial (1944): bordeiul-adăpost/punct de observație și tragere, amplasat cvasi-central în tumul, orientat NE-SV, cu pereții întăriți cu trunchiuri de arbori și stâlpi, și tranșeele de acces, cu aceeași direcție, săpate în partea mai ferită a tumulului, care au afectat semnificativ complexele funerare. Primul dintre complexele contemporane a fost umplut, în deceniul postbelic, cu pietriș, îngreunând cercetările interdisciplinare.

Cu toate acestea, prospecțiunile geofizice (scanarea magnetometrică, tomografia electrică/ERT și măsurarea rezistivității) au avut o contribuție deosebită la precizarea existenței complexelor funerare protoistorice și a deranjamentelor din vremea ultimului război mondial (fig. 8), care au fost evidențiate/verificate prin săpătura arheologică propriu-zisă.

Note

- O parte dintre datele arheologice și ilustrațiile din acest raport au mai fost publicate și în studiul S.-C. Enea et alii, Considerații preliminare privitoare la rezultatele cercetărilor arheologice din tumulul nr. 1 de la Lungani - După Vie (com. Lungani, jud. Iași), în *Arheovest X. In Memoriam Felix Milleker (1858-1942) Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie*, vol. I, Timișoara, Ed. Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2022, pp. 103-130.
- D. Boghian, S.-C. Enea, Habitatul uman din zona Târgului Frumos în Epoca Bronzului, în vol. D. Boghian et alii, *Monografia orașului Târgu Frumos*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2018, pp. 137-144; D. Boghian et alii, 139. Târgu Frumos, jud. Iași. Punct: Vest de oraș, în *CCAR. Campania 2018*, Sibiu, 2019, pp. 332-333; D. Boghian et alii, Târgu Frumos, jud. Iași, Punct: Vest de oraș, în *CCAR. Campania 2019*, 2020, pp. 545-553; D. Boghian et alii, Târgu Frumos, jud. Iași, Punct: Vest de oraș, în *CCAR. Campania 2020*, Sibiu, 2021, pp. 626-633; S.-C. Enea et alii, Considerații preliminare referitoare la cercetarea tumulului T1/2021 de la Crucea (com. Lungani, jud. Iași, România), în *ArheoVest*, Nr. IX, In Honorem Valeriu Sîrbu: Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie, Vol. 2, Timișoara, 2021, Ed. Mega, pp. 579-607; F. A. Tencariu et alii, 181. Crucea, com. Lungani, jud. Iași, Punct: Lutărie / Est de sat, în *CCAR. Campania 2021*, Oradea, 2022, pp. 802-813.
- Enea et alii, 2021, pp. 580-581; Tencariu et alii, 2022, pp. 802-813.
- Inițial considerasem că ar fi vorba de cinci morminte (S.-C. Enea et alii, *Cercetările arheologice din tumulul nr. 1 de la Lungani-După vie* (com. Lungani, jud. Iași, România), în *Arheologie interdisciplinară: Metode, studii, rezultate*, Conferință științifică internațională, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău, 2022, pp. 78-80, dar, ulterior, în directă legătură cu datele antropologice, am arătat că M3 și M4 ar face parte din același complex funerar remaniat/deranjat (Enea et alii, în *Arheovest X1*, 2022, pp. 103-130).
- Ministerul Apărării Naționale, Direcția Topografică Militară, Harta Topografică a României, Scara 1:25000, Ediții 1984/1985, filele L35031Ac, L35031Ad, L35031Ca și L35031Cb.

Informații suplimentare online

[Raportul 6968 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
